

TEHNICI DE ASCULTARE ACTIVĂ ÎN CLASELE PRIMARE

ISTRATE Iulia, învățătoare, grad didactic II

Instituția Publică Liceul Teoretic „Mihai Eminescu, mun. Strășeni

Rezumat. *Ascultarea activă este modalitatea prin care acordăm atenție completă la ceea ce spune o altă persoană și înseamnă a auzi mai mult decât spune vorbitorul. De aceea, ascultăm nu doar conținutul, ci și intenția și sentimentul vorbitorului. Scopul ascultării active constă în înțelegerea reală a celuilalt, și nu în aducerea contraargumentelor. Totuși ascultarea activă nu presupune să fim întotdeauna de acord cu perspectiva interlocutorului nostru. Există trei etape ale ascultării: pre-ascultarea, ascultarea propriu-zisă, post-ascultarea.*

Cuvinte cheie: *ascultare, ascultare activă, tehnici de ascultare, componente ale ascultării active.*

Summary. *Active listening is the way we pay full attention to what another person is saying and means hearing more than the speaker is saying. Therefore, we listen not only to the content, but also to the speaker's intention and feeling. The purpose of active listening is to understand the other, and not to make counter-arguments. However, active listening does not always mean agreeing with the perspective of our interlocutor. There are three stages of listening: pre-listening, actual listening, post-listening.*

Keywords: *listening, active listening, listening techniques, components of active listening.*

Ascultarea activă o este o componentă importantă a procesului de comunicare și se axează pe înțelegerea mesajului transmis, de fapt să ne spună, nu ceea ce vrem noi să auzim. Este modalitatea cea mai importantă în comunicare, de ea depinzând calitatea mesajului recepționat.

Ascultarea face parte din cele patru abilități lingvistice: *citire, scriere, ascultare și vorbire* și, asemenea lecturii, este un *proces de receptare*, ce presupune primirea mesajelor orale, identificarea intenției vorbitorului, construirea sensului, identificarea și evaluarea situației de discurs, dar și reacția la mesajele verbale și/sau nonverbale la care vorbitorii sunt expuși.

Orice *act de vorbire* este înțeles, în măsura în care *ascultătorul* posedă următoarele abilități:

- perceperea sunetelor accentuate și a elementelor de intonație;
- înțelegerea vocabularului și capacitatea de a deduce sensul unor cuvinte necunoscute pe baza contextului;
- înțelegerea modelelor sintactice și a formelor morfologice caracteristice limbii vorbite;
- identificarea scopului vorbitorului;
- formularea mesajului în baza situației de comunicare;
- recunoașterea atitudinii vorbitorului față de ascultător și identificarea subiectului discuției;
- identificarea mijloacelor și a tehnicilor retorice de care utilizează vorbitorul [3].

Deseori, elevii se concentrează, într-o comunicare orală mai mult pe replică și mai puțin pentru a recepta corectitudinea mesajului. Această tendință derivă din lipsa răbdării în comunicare, din dorința de a prelua cât mai repede cuvântul, din convingerea că mesajul ascultătorului este mult mai plin de substanță, decât al celui care deja comunică.

Scopul *ascultării active* constă în înțelegerea reală a celuilalt, și nu în aducerea contraargumentelor. Totuși *ascultarea activă* nu presupune să fim întotdeauna de acord cu perspectiva interlocutorului nostru, însă ce o deosebește de celelalte tipuri de ascultare se referă tocmai la prezența empatiei pe tot parcursul discuției.

De obicei înțelegerea unei comunicări este influențată de propriile interpretări, experiențe și puncte de vedere. *Ascultarea activă* arată vorbitorului că respectăm și apreciem ceea ce are de spus și ne permite să ne concentrăm pe problemele importante din mesajul unei persoane și să înțelegem astfel mai bine pe cel care vorbește.

Ascultarea activă presupune pentru un elevii din clasele primare următoarele caracteristici [4]:

- sunt atent la tot ceea ce spune vorbitorul;
- nu-l întrerup până nu termină tot ceea ce are de spus;
- încerc să recunosc tema și să rețin tot ceea ce spune despre temă;
- după ce a încheiat, reiau ideile, cu cuvintele mele, ca să văd dacă am înțeles bine;
- dacă sunt lucruri neclare, formulez întrebări pentru a mă lămuri;
- dacă sunt sigur că am înțeles corect, îmi formulez părerea în legătură cu ceea ce s-a spus.

Există *trei componente la ascultarea activă*, dintre care:

- *înțelegerea*. Ascultă și depune un efort de a asculta și de a analiza activ ceea ce îi comunică celălalt fără a fi distras sau fără a se gândi la nimic altceva;
- *reținerea informațiilor* presupune un efort de memorare a mesajului transmis de către celălalt. Unele persoane pot opta pentru strategii de memorare precum luarea de notițe sau memorarea ideilor principale ale discursului celuilalt;
- *oferirea răspunsului* - răspunsul reprezintă o modalitate prin care îi furnizăm celuilalt un feedback verbal, respectiv nonverbal, cu privire la mesajul transmis de către acesta. Vom oferi răspunsurile pentru a-i comunica celuilalt că am auzit, analizat și înțeles ceea ce el a dorit să ne comunice.

Conform *Ghidului de implementare a curriculumului pentru învățământul primar* distingem trei etape ale ascultării: *pre-ascultarea, ascultarea propriu-zisă, post-ascultarea*.

Tabelul 1. Etapele ascultării [2, p.28]

Etape	Descriere
Etapa „înainte de ascultare” (pre-ascultarea)	• stabilirea contextului (situația, tema și genul textului care va fi ascultat);

	<ul style="list-style-type: none"> • crearea unei motivații pentru ascultare (de exemplu, învățătorul scrie pe tablă un titlu și le cere elevilor să anticipeze ceea ce vor auzi, astfel creându-se anumite așteptări); • predarea, în prealabil, a unor elemente de vocabular cruciale pentru înțelegerea mesajului.
Ascultarea propriu-zisă	<ul style="list-style-type: none"> • elevii trebuie să aibă în față întrebări prestabilite pentru a ști spre ce să își îndrepte atenția atunci când ascultă textul; • se pot promova activități în care elevii trebuie să facă ceva cu informația extrasă din text, cum ar fi: etichetarea; selectarea; desenarea; completarea unor propoziții sau a unor tabele etc.; • aceste activități solicită elevilor răspunsuri individuale, însă este destul de dificil a stabili măsura în care elevii au înțeles mesajul, apelând doar la abilitățile de înțelegere după auz, fără a recurge la alte abilități.
Etapa „după ascultare” (post-ascultarea, reascultarea)	<p>analiza limbii utilizate în textul audiat; se pot promova activități prin care elevii ascultă și repetă anumite structuri, descoperă sensul unor cuvinte necunoscute, în funcție de contextul de apariția acestora;</p> <ul style="list-style-type: none"> • se pot realiza activități care să valorifice reacția elevilor la mesajul audiat sau să îl relaționeze cu experiențele lor de viață..

Capacitatea de ascultare, de receptare a unui mesaj și de răspuns se bazează pe:

- ascultarea atentă a unui mesaj: o întrebare, o afirmație, un îndemn;
- reproducerea esenței mesajului ascultat;
- răspunsuri corecte la întrebări și îndemnuri;
- formularea unor mesaje: o întrebare, un îndemn, o afirmație;
- reproducerea esenței mesajului ascultat.

Cel mai important mijloc de dezvoltare a capacității de ascultare este textul. Textele propuse pentru ascultare vor fi selectate, ținând cont de particularitățile de vârstă ale elevilor, dar și urmărindu-se indicatorii:

- lungimea – să fie scurte sau, dacă sunt mai lungi, să fie împărțite în secvențe;
- viteza – să adopte un ritm lent, echilibrat, rapid, în dependență de scopul urmărit;
- dificultatea – să nu conțină structuri de limbă care depășesc nivelul de competență al elevilor.

Cele mai utilizate tehnici de ascultare în clasele primare sunt:

- *Indicii verbale:* încurajarea verbală; reflectarea conținutului și a sentimentelor vorbitorului; rezumând inteligent cuvintele și scopul vorbitorului. Sugestii de expresii verbale care conduc spre o ascultare activă:
- *Spune-mi mai multe despre...*
- *Doar pentru a mă asigura că înțeleg ceea ce spui este...*
- *Mă bucur să ascult dacă vrei să vorbești despre...*
- *Cum te-ai simțit atunci când s-a întâmplat...*

- *Dezvoltarea abilităților de ascultare prin intermediul poveștilor* [2, p.28]. Povestea este textul ce provoacă interes atât față de conținut, cât și față de personaje. Limbajul poveștilor implică șablonul: predictibilitate – surpriză sau repetiție – schimbare, repetarea unor cuvinte sau structuri fiind foarte utilă pentru ca elevii să învețe noi elemente de limbă. Elevii foarte ușor pot răspunde la întrebări, deoarece acțiunile poveștii sunt clare și provoacă interes de a se implica în discuție. Exemplu: identificarea personajelor dintr-o poveste și caracterizarea lor, identificarea locurilor în care se petrece acțiunea unei povestiri și desenarea/descrierea lor etc.);

Scopul fiind explicit din sarcina propusă:

1. Ascultați povestea pentru a afla în ce oraș locuiește personajul principal. (a asculta pentru detalii)
2. Ascultați povestea și stabiliți care este cel mai potrivit titlu pentru aceasta. (a asculta pentru informații specifice)
3. Ascultați și subliniați/numiți cuvântul din propoziție pe care vorbitorul îl accentuează. (a asculta accentul propozițiilor) etc.

- *Dezvoltarea abilităților de ascultare prin povestirea unei întâmplări hazlii din viața elevului.* Fiecare elev dorește să povestească o întâmplare din viața sa. Acestea sunt adevărate perle ale copilăriei și ele îi răscolesc amintirile, emanând energie pozitivă.

- *Povestirea învățătorului* contribuie la dezvoltarea exprimării contextuale, la dezvoltarea operațiilor gândirii (analiza, sinteza, comparația, concretizarea sau individualizarea, abstractizarea, generalizarea), solicită memoria și imaginația elevilor.

Pentru a realiza o activitate de povestire reușită, cu valoare formativă, învățătorul trebuie [4]:

- să structureze conținutul activității;
 - să coreleze obiectivele urmărite cu activitățile de învățare propuse;
 - să integreze materialul didactic la momentul potrivit;
 - să urmărească înțelegerea mesajului de către elevi;
 - să capteze atenția elevilor prin calitatea exprimării;
 - să ofere modele de exprimare orală corectă, folosind structuri gramaticale ample;
 - să asigure o atmosferă potrivită activității de povestire (fond muzical, expoziție de carte, alternarea povestirii profesorului cu imagini video sau înregistrări audio etc.).
- *activități consacrate vocabularului* (ex.: identificarea unui număr cât mai mare de cuvinte ce denumesc obiecte de scris) sau asimilării unor concepte gramaticale (ex.: identificarea unui număr cât mai mare de adjective ce denumesc culori, a unor verbe ce numesc stări etc.)
 - *Jocul didactic* dezvoltă creativitatea elevilor, cere efort intelectual și stimulează elevul de a se implica, dezvoltă corectitudinea, spiritul critic, răbdarea, stăpânirea de sine. Prin respectarea

sarcinilor și regulilor jocului elevii învață să-și autoregleze activitățile, să asculte activ și să se implice la momentul oportun.

În cadrul proiectării jocului didactic trebuie să ținem seama de: sarcina didactică, regula de joc, acțiunea de joc și variantele de joc. Jocuri didactice pentru ascultarea activă sunt: *De-a diminutivele*, *Cum se mai poate spune?*, *Dacă nu-i așa, cum e?*, *Ce mai înseamnă cuvântul?*, *Cine enumeră mai mult?*, *Schimbă silaba!*, *Unde se găsește sunetul?* etc.;

Ascultarea elevilor este cu adevărat esențială pentru relația elev - profesor, deoarece el este interesat de ceea ce spun elevii, îi face pe elevi să se simtă conectați emoțional într-o comunicare.

Bibliografie

1. Curriculum național: învățământul primar. Chișinău, 2018.
2. Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar. Ch., 2018.
3. Levitt, D.H. Ascultarea activă și autoeficacitatea: accent pe o micro-abilitate, *The clinical Supervisor*, vol. 20, pp. 101-115, 2001.
4. Norel, M. Didactica limbii și literaturii române pentru învățământul primar. București: ART, 2010.